

კორუფციასთან დაკავშირებული მაგალითები საერთაშორისო არბიტრაჟში: საარბიტრაჟო ტრიბუნალის გადაწყვეტილებების სასამართლო გადასინჯვის დასაშვები ფარგლები გაუქმებისა და აღსრულების ეტაპებზე**

1. შესავალი

წინამდებარე სტატიის მიზანია საარბიტრაჟო ტრიბუნალების გადაწყვეტილებების სასამართლო მოკვლევის მოცულობასთან დაკავშირებით, ეროვნული სასამართლოების განსხვავებული მიდგომების ილუსტრირება და ორი კონკურენტი მსჯელობის დაბალანსებისათვის ყველაზე შესაბამისი მიდგომის იდენტიფიცირება: საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საბოლოობის პრინციპი და საერთაშორისო ვაჭრობაში კორუფციის აღმოფხვრა. აღნიშნული სტატია აგრეთვე, მიმოიხილავს ინტერვენციის სტანდარტებს, რომელსაც უპირატესობა ენიჭება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ, საკუთარ გადაწყვეტილებებში გამოვლენილ ტენდენციებზე დაყრდნობით. გარდა ამისა, სტატია მოიცავს კანონმდებლობის ანალიზს, რომელიც გამოიყენება გადაწყვეტილებების გამოტანისას და აღნიშნული გამო-

* იურიდიული ფაკულტეტის დოქტორანტი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

** სტატია თარგმნილია ინგლისურიდან.

ყენების მიზანშეწონილობისა და სიზუსტის ანალიზს, 2003 წლიდან გამოტანილი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების მაგალითზე.

საერთაშორისო არბიტრაჟი დიდი ხანია საერთაშორისო დავების მოგვარების საშუალებად განიხილება. როგორც ერთმა ავტორმა აღნიშნა: „კომერციული არბიტრაჟი არსებობს ვაჭრობის დასაბამიდან.“¹ შესაბამისად, საარბიტრაჟო ტრიბუნალებს, კომერციული და საინვესტიციო დავების გადაწყვეტისას, ხშირად უწევთ განიხილონ კორუფციასთან დაკავშირებული საკითხები.

კორუფცია ყვავის საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობებში და აღნიშნული პრობლემა რთულდება. შედეგები მძიმე და დრამატულია. აქედან გამომდინარე, ლოგიკურია, რომ კორუფციას ყველა ცივილიზებული ერი გმობს. ბოლო წლებში, მრავალი სახელმწიფო შეუერთდა მრავალმხრივ კონვენციებს, რომლებიც გმობენ უკანონო კონტრაქტებს, საჯარო მოხელეების მოსყიდვასა და კორუფციის სხვა ფორმებს.²

შესაბამისად, არსებობს ერთსულოვნება იმ საკითხთან დაკავშირებით, რომ კორუფცია არღვევს საერთაშორისო საჯარო პოლიტიკის ძირითად პრინციპებს. საჯარო პოლიტიკის ფუნდამენტური პრინციპების დარღვევა დიდი ხნის მანძილზე წარმოადგენდა არბიტრაჟის გადაწყვეტილებების გაუქმების ან აღიარებასა თუ აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძველს. აქედან გამომდინარე, წინამდებარე სტატიის მიზანია საარბიტრაჟო ტრიბუნალების გადაწყვეტილებების სასამართლო მოკვლევის მოცულობასთან დაკავშირებით, ეროვნული სასამართლოების განსხვავებული მიდგომების ილუსტრირება და ორი კონკურენტი მსჯელობის დაბალანსებისათვის ყველაზე შესაბამისი მიდგომის იდენტიფიცირება: საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საბოლოობის პრინციპი და საერთაშორისო ვაჭრობაში კორუფციის აღმოფხვრა.

¹ ლორდ მასტილი, არბიტრაჟი: ისტორია; საერთაშორისო არბიტრაჟის ჟურნალი, 1989, მე-6 გამოცემა, მე-2 საკითხი, გვ. 43.

² ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) 1997 წლის კონვენცია უცხო ქვეყნის საჯარო თანამდებობის პირთა მოსყიდვის წინააღმდეგ; გაერთიანებული ერების 2000 წლის კონვენცია ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ.

2. საარბიტრაჟო ტრიბუნალის გადაწყვეტილების სასამართლო გადასინჯვის დასაშვები ფარგლები გაუქმებისა და აღსრულების ეტაპებზე

საარბიტრაჟო ტრიბუნალი უფლებამოსილია გააუქმოს ან უარი თქვას გადაწყვეტილების აღსრულებაზე, თუ არსებობს საერთაშორისო არბიტრაჟის წესებით გათვალისწინებული ერთ-ერთი საფუძველი. ნიუ იორკის კონვენციის V(2)(ბ) მუხლისა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისიის სამართლის მოდელის 36(1) მუხლის თანახმად:

საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების აღიარებასა თუ აღსრულებაზე უარი დასაშვებია, თუ იმ ქვეყნის კომპეტენტური უწყება, რომელშიც მოთხოვნილია აღიარება და აღსრულება, დაადგენს, რომ: გადაწყვეტილების აღიარება ან აღსრულება აღნიშნული ქვეყნის საჯარო პოლიტიკას ეწინააღმდეგება.³

ანალოგიურად, UNCITRAL-ის სამართლის მოდელის 34(2)(ბ)(ii) მუხლის თანახმად, გადაწყვეტილების გაუქმება შესაძლებელია საჯარო პოლიტიკის საფუძველზე. შესაბამისად, საარბიტრაჟო ტრიბუნალს შეუძლია მაინც აღასრულოს გადაწყვეტილება, თუ აღნიშნული გულისხმობს საჯარო პოლიტიკასთან წინააღმდეგობას. სასამართლოს აქვს დისკრეტია განსაზღვროს უკანონობის ხასიათი, მნიშვნელობა და გადაწყვეტოს, გონივრულია თუ არა არბიტრაჟის გადაწყვეტილების აღსრულება.⁴ აღნიშნული უფლებამოსილების გამოყენებისას წარმოიშობა ორი კონკურენტული მოსაზრება: სასამართლოს მდებარეობის, ქვეყნის საჯარო პოლიტიკის ინტერესების დაცვა; და საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საბოლოობის პატივისცემა. ამ ორ მოსაზრებას შორის არჩევანის გაკეთება მოიცავს რამდენიმე ყურადსაღებ კომპრომისს.

³ ნიუ იორკის კონვენცია, 198, მუხლი V(2)(ბ); UNCITRAL-ის სამართლის მოდელი, 2006, მუხლი 36(1).

⁴ ტაკაჰაში, კოჯი, უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების გაუქმების იურისდიქცია კერძოდ, უკანონო კონტრაქტებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებების: ინდოეთის უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება სარისკო გლობალურ ინჟინერიაში; საერთაშორისო არბიტრაჟის ამერიკული მიმოხილვა, 2008, Vol. 19, 1 საკითხი, გვ. 183.

საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საბოლოობის პრინციპი აისახება ეროვნულ და საერთაშორისო საარბიტრაჟო წესების უმეტესობაში.⁵ ეს პრინციპი ნათლად ასახავს საერთაშორისო არბიტრაჟის სულისკვეთებას; კერძოდ, დავა გადაწყდეს ერთჯერადად, გასაჩივრების შესაძლებლობის გარეშე. საბოლოობის პრინციპის დაცვას რამდენიმე უპირატესობა აქვს: არბიტრაჟში უკვე დამტკიცებული არსებითი მხარის თავიდან განხილვის აცილება; საერთაშორისო არბიტრაჟის მეშვეობით დავების გადაწყვეტის განჭვრეტადობის ზრდა; გადაწყვეტილებების საერთაშორისო აღიარების პრინციპის შენარჩუნება; საგარეო და ტრანსნაციონალური ტრიბუნალის შესაძლებლობების პატივისცემა.⁶ მეორე მხრივ, საჯარო პოლიტიკა მოიცავს სახელმწიფო ინტერესის ფართო სპექტრს და გადის პოლიტიკის მიზნების ფარგლებს მიღმა, გადაწყვეტილების საბოლოობის შენარჩუნების ხაზგასმით. წინამდებარე მიზნებისათვის, საჯარო პოლიტიკის ყველაზე შესაბამისი და მნიშვნელოვანი გამოვლინება, რომელიც წინააღმდეგობაში მოდის გადაწყვეტილების საბოლოობასთან, არის იმ კონტრაქტების აკრძალვა, რომელიც ეწინააღმდეგება ზნეობას და/ან არღვევს საზოგადოებრივ წესრიგს, როგორცაა მექრთამეობისა და კორუფციის სხვა ფორმების აშკარად შემცველი ხელშეკრულებები. ამიტომ გასაგებია, რომ ეროვნული სასამართლოები, როგორც წესი, თავს იკავებენ შეთანხმებების აღსრულებაზე, რომლებიც ეწინააღმდეგება ადგილმდებარეობას, სახელმწიფოს ძირითად ინტერესებსა და ფუნდამენტურ მორალურ ღირებულებებს და შესაბამისად, საფრთხეს უქმნის სამართლიანი კონკურენციისა და პატიოსნების პრინციპებს საჯარო ადმინისტრირებაში.⁷

ორი კონკურენტი მოსაზრების განხილვისას, გადაწყვეტია აქვთ თუ არა სასამართლოებს საარბიტრაჟო ტრიბუნალის საბოლოო გადაწყვეტილებების გადასინჯვის უფლება, თუ ვალდებულნი არიან თავისი გადაწყვეტილებები დააფუძნონ საარბიტრაჟო განხილვისას მიღებულ დასკვ-

⁵ გერმანიის საარბიტრაჟო სამართალი, 1998, 1055-ე სექცია; შვეიცარიის საერთაშორისო კერძო სამართლის ფედერალური კანონი, 1987, 190-ე მუხლი; ინგლისური საარბიტრაჟო აქტი, 1996, 98-ე სექცია.
⁶ ამერიკის შეერთებული შტატების უზენაესი სასამართლო, 83-1569, „მცხუბიში მოტორს კორპორაცია სოლერ კრასსლერ ფლაიმანუსის წინააღმდეგ,“ 1985.
⁷ მაიკლ ვანგი და კევინ ლი, კორუფცია არბიტრაჟში: სამართალი და რეალობა, ჰერბერტ სმიტის ამიის არბიტრაჟში წარმოდგენილი სტატია, 2011 წლის აგვისტო, სინგაპური, იხ. 25-ე სქოლიო, გვ. 1.

ნებზე. პრაქტიკაში, როდესაც გადაწყვეტილება გამოტანილია და კორუფცია არ არის აღმოჩენილი, უკმაყოფილო მხარე როგორც წესი, სადავოდ ხდის საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებას შემდეგი საფუძვლებით: კორუფციის შესაბამისი მტკიცებულებების აღმოჩენა მოხდა საარბიტრაჟო განხილვის დასრულების შემდეგ; საარბიტრაჟო სასამართლომ სათანადოდ არ განიხილა კორუფციის დამადასტურებელი მტკიცებულება ან კორუფციისა და უკანონობის განმსაზღვრელი კანონი სწორად არ გამოიყენა. ზოგჯერ ერთი და იმავე იურისდიქციას მიკუთვნებული სასამართლოებიც სხვადასხვა მიდგომას იყენებენ საარბიტრაჟო ტრიბუნალის გადაწყვეტილების, სასამართლო გადასინჯვის მოცულობასთან დაკავშირებით. საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების სასამართლო განხილვის მიმართ მიდგომები შეიძლება დაიყოს შემდეგ კატეგორიებად: i) მინიმალური სასამართლო განხილვა; ii) მაქსიმალური სასამართლო განხილვა; iii) კონტექსტური სასამართლო განხილვა.⁸

2.1. მინიმალური სასამართლო განხილვა

მინიმალური სასამართლო განხილვის სასამართლოები როგორც წესი, ეწინააღმდეგებიან შეისწავლონ და თავიდან განიხილონ კორუფციის მტკიცებულებები გადაწყვეტილების გამომტანი არბიტრების ნაცვლად. თუმცა, გარკვეულ გარემოებებში, მინიმალური სასამართლო განხილვის მიდგომის გამოყენებით სასამართლოებმა შესაძლოა თავიდან გამოიძიონ კორუფციის საკითხი და, შესაბამისად, თავიდან შეისწავლონ გადაწყვეტილების დასკვნები კანონსა და ფაქტებზე.⁹

წინამდებარე სტატია აანალიზებს სიტუაციებს, სადაც მოცემულმა სასამართლომ გამოავლინა ტრიბუნალის გადაწყვეტილების პატივისცემის მაღალი დონე და შესაბამისად, დაამტკიცა აღნიშნული გადაწყვეტილება. საქმე *ნორსროპი ტრიადის წინააღმდეგ*¹⁰ წარმოადგენს მინიმალური

⁸ საიედ აბდული, კორუფცია საერთაშორისო ვაჭრობასა და კომერციულ არბიტრაჟში, კლუვერის საერთაშორისო სამართალი, ჰააგა, 2004, გვ. 391-421.

⁹ Harbst Ragnar, Korruption und Andere Ordre Public-Verstöße als Einwände im Schiedsverfahren – Inwieweit Sind Staatliche Gerichte an Sachverhaltsfeststellungen des Schiedsgerichts Gebunden, Zeitschrift für Schiedsverfahren 2007, Vol. 17, Issue 1, გვ. 26.

¹⁰ ამერიკის შეერთებული შტატების საოლქო სასამართლო, კალიფორნია, CV83-7945, Northrop Corp. v Triad Financial Establishment, 1984.

სასამართლო განხილვის მიდგომის კონკრეტული ასპექტის შესაბამის ილუსტრაციას.

ასეთ შემთხვევაში, თავდაცვის ამერიკულმა კომპანიამ Northrop Corporation-მა (Northrop), საუდის არაბეთის მთავრობისთვის სამხედრო აღჭურვილობისა და მასთან დაკავშირებული სარეზერვო სერვისების გაყიდვა მოითხოვა. აღნიშნული მიზნებისთვის, კომპანიამ გააფორმა საშუამავლო შეთანხმება ლიხტენშტეინში დაფუძნებულ ორ კომპანიასთან, რომლებიც სრულად იყო საუდის ცნობილი არაბი ბიზნესმენის, ბ-ნ ადნან ხაშოგის საკუთრებაში. დავა წარმოიშვა საშუამავლო მომსახურების გამოყენების გამო, რომლის საფასურის გადახდაც არ სურდა Northrop-ს. Northrop დავობდა, რომ საუდის განკარგულებით აკრძალული იყო სამხედრო ტექნიკის მიყიდვა საუდის მთავრობისათვის, რაც ნიშნავდა, რომ საშუამავლო ხელშეკრულება არ იყო აღსრულებადი. თუმცა, საარბიტრაჟო ტრიბუნალი მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ საუდის განკარგულების გამოქვეყნების მიუხედავად, კალიფორნიის კანონმდებლობის მიხედვით (შესაბამისი კანონმდებლობა), Northrop ვალდებული იყო შეესრულებინა ხელშეკრულება. შესაბამისად, საარბიტრაჟო ტრიბუნალმა გამოიტანა გადაწყვეტილება, რომლის თანახმადაც, შუამავლისათვის გადახდის აღსრულება დაადგინა. მიუხედავად იმისა, რომ Northrop-მა წარმატებით გაასაჩივრა აღნიშნული გადაწყვეტილება ამერიკის სასამართლოში, მოგვიანებით, სააპელაციო სასამართლოს მეცხრე ოლქმა შეცვალა ქვედა ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება ტრიბუნალის გადაწყვეტილების გაუქმების თაობაზე. სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა: „უბრალო შეცდომა კალიფორნიის კანონმდებლობის ინტერპრეტაციაში საკმარისი არ არის იმისათვის, რომ გაამართლოს არბიტრების გადაწყვეტილების აღსრულებაზე უარი... არბიტრების დასკვნები იურიდიულ საკითხებზე აქ პატივისცემია. იურიდიული საკითხები სრულად გააცნეს არბიტრაჟს და აღნიშნულზე სრულად იდავეს; არბიტრებმა ყურადღებით განიხილეს და გადაწყვეტილება წარმოადგინეს დიდ წერილობით მოსაზრებაში“.¹¹ აშკარაა, რომ სასამართლო მთლიანად ეყრდნობოდა ტრიბუნალის დასკვნებს და არ განიხილავდა შუამავლობის ხელშეკრულების უკანონობის საკითხს. ამდენად, აღნიშნული განაჩენი აჩვენებს საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საბოლოოობის პრინციპის პატივისცემის მაღალ ხარისხს.

¹¹ იგივე, პარაგრაფი 1269.

2.2. მაქსიმალური სასამართლო განხილვა

მაქსიმალური სასამართლო განხილვა განისაზღვრება, როგორც საარბიტრაჟო ტრიბუნალის ფაქტობრივი და კანონიერების კვლევის სრული მოკვლევა.¹² ამ მიდგომის გამოყენებისათვის სასამართლოების მთავარი გამართლებაა საჯარო პოლიტიკით გათვალისწინებული სახელმწიფო ღირებულებებისა და ინტერესების დაცვა.

მაქსიმალური სასამართლო განხილვის მიდგომის პირველი მთავარი მახასიათებელია ის, რომ საარბიტრაჟო ტრიბუნალის დასკვნები შესაძლოა ხელახლა განიხილოს. სასამართლოს შეუძლია თავიდან შეაფასოს ფაქტებთან დაკავშირებული დასკვნები და შეამოწმოს კანონის არა მხოლოდ გამოყენებლობა, არამედ მისი არასწორი ინტერპრეტაცია.¹³ აგრეთვე, სასამართლომ შესაძლოა განიხილოს მტკიცებულებები, რომლებიც ხელმისაწვდომი იყო საარბიტრაჟო განხილვის დროს, მაგრამ ტრიბუნალის წინაშე არ წარუდგენია მოდავე მხარეს.¹⁴ მესამე, სასამართლოს აქვს „მთლიანი კონტროლი“ ფაქტების შესახებ ბრალდებების განხილვის თაობაზე, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ეს ბრალდება არბიტრაჟის მიერ იქნა უარყოფილი.

მაქსიმალური სასამართლო განხილვის მიდგომა მიღებულია მრავალ ევროპულ სასამართლოში, მათ შორის, ბრიუსელის სააპელაციო სასამართლოში, ჰააგის სააპელაციო სასამართლოში, დუსელდორფის უმაღლეს სასამართლოსა და გერმანიის ფედერალურ სასამართლოში. ყველა ამ სასამართლომ გაითვალისწინა მოსაზრება, რომ მათ უფლება აქვთ სასამართლოში განიხილონ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებები ყოველგვარი შეზღუდვის გარეშე.

თუმცა, ბოლო დროს პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ევროპული სასამართლოების სასამართლო დამოკიდებულება მაქსიმალური გადახედვის მიდგომაზე გარკვეულწილად შეიცვალა. მოცემული ნაშრომი აანალიზებს იმ შემთხვევებს, როდესაც სასამართლოებმა, რომლებიც ემხრობიან მაქ-

¹² საიედ აბდულაი, კორუფცია საერთაშორისო ვაჭრობასა და კომერციულ არბიტრაჟში, Kluwer Law International, ჰააგა, 2004, გვ. 406.

¹³ იგივე, გვ. 407-408.

¹⁴ ენონჩონგ ნელსონი, საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღსრულება უკანონო კონტრაქტების საფუძველზე: ლიონის საზღვაო და კომერციული სამართლის კვარტალური გამოცემა 2000, მე-20, გამოცემა 4, გვ. 514.

სიმალურ სასამართლო განხილვის მიდგომას, არჩიეს არ გამოიყენონ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების „სრული კონტროლი“ და შესაბამისად, ფაქტებსა და სამართალზე ტრიბუნალის გადაწყვეტილების ხელახალი განხილვა არ განახორციელეს. აღნიშნული პრაქტიკის ილუსტრაციის მიზნით, წინამდებარე სტატია ანალიზებს პარიზის სააპელაციო სასამართლოს პრაქტიკას. პარიზის სააპელაციო სასამართლოს წინააღმდეგობა საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების ხელახალ განხილვაზე თარიღდება მისი გადაწყვეტილებით საქმეზე *SA Thales Air Défense v. Euromissile*,¹⁵ სადაც სასამართლომ დაადგინა, რომ საჯარო პოლიტიკაზე დაყრდნობით, შესაძლებელია გადაწყვეტილების ხელახალი განხილვა თუ აღიარება, ან ამ გადაწყვეტილების აღსრულება „დაარღვევს საფრანგეთის სამართლებრივ წესრიგს“ მიუღებელი წესით, „ასეთი დარღვევა წარმოადგენს არსებითი წესის ან ფუნდამენტური პრინციპების“ „მნიშვნელოვან დარღვევას.“¹⁶ შესაბამისად, საფრანგეთში აღარ არის ერთსულოვანი მხარდაჭერა მაქსიმალური სასამართლო მიმოხილვის მიდგომისადმი.

ანალოგიურად, რამდენიმე საქმეში გერმანიის სასამართლოებმა საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებებზე მაქსიმალური სასამართლო განხილვის განხორციელებაზე უარის თქმა არჩიეს. ჰამბურგის უმაღლეს საოლქო სასამართლოში მოდავე მხარე შვეიცარიის არბიტრაჟის საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების აღსრულებას ასაჩივრებდა იმ საფუძვლით, რომ ხელშეკრულებით გადახდილი თანხა ქრთამს წარმოადგენდა და არა მომსახურების გადასახადს. თუმცა, ჰამბურგის უმაღლესმა საოლქო სასამართლომ დაადგინა, რომ სასამართლოს უფლებამოსილება არბიტრაჟის გადაწყვეტილების ხელახალი განხილვისთვის იყო შეზღუდული პროცედურული შეცდომებით და შესაბამისად, დაუშვებლად იქნა განხილული ტრიბუნალის დასკვნების ხელახალი განხილვა.¹⁷

იგივე მიდგომა დაამკვიდრა ბავარიის უმაღლესმა საოლქო სასამართლომ, რომელმაც დაადგინა, რომ სასამართლოსათვის ზოგადად, აკრძალულია საარბიტრაჟო ტრიბუნალის მტკიცებულების საკუთარი მტკიცებულებით ჩანაცვლება. სასამართლომ აგრეთვე, ხაზი გაუსვა არბიტრაჟის

¹⁵ პარიზის სააპელაციო სასამართლო, No. 2002/60932, *SA Thales Air Défense v. Euromissile*, 2002.

¹⁶ ემანუელ გაილარდი, საჯარო პოლიტიკის სასამართლო განხილვის მოცულობა, ნიუ იორკის სამართლის ჟურნალი, 05.04.2007, გვ.3.

¹⁷ ჰამბურგის უმაღლესი საოლქო სასამართლო, 6 U 110/97, 1998.

დამოუკიდებლობასა და საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საბოლოობის პრინციპს.¹⁸

აქედან გამომდინარე, სასამართლოების მიერ სასამართლო განხილვის მიდგომები შეიძლება განსხვავდებოდეს იმავე იურისდიქციის სასამართლოებშიც კი.

2.3. კონტექსტუალური სასამართლო განხილვა

საჯარო პოლიტიკის ორ მნიშვნელოვან მოსაზრებას შორის – ერთი მხრივ, საერთაშორისო საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების შენარჩუნების თაობაზე და მეორე მხრივ, საერთაშორისო ვაჭრობაში კორუფციის აღმოფხვრის შესახებ ბალანსის დასაცავად, სასამართლოებმა უნდა განახორციელონ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების კონტექსტუალური სასამართლო განხილვა. კონტექსტუალური განხილვა არის ორეტაპიანი პროცესი, რომელიც მოიცავს სტრუქტურას, რომლის თანახმადაც, შესაძლებელია კონკურენტული მოსაზრებების დაბალანსება.¹⁹

კონტექსტუალური განხილვის წამყვანი ფორმა შემოთავაზებული იქნა საქმეში „სოლეიმანი სოლეიმანის წინააღმდეგ“ (*Soleimany v. Soleimany*), სადაც აღსრულების ეტაპზე ინგლისის სასამართლო ბეტ დინის გამოტანილი გადაწყვეტილების მიღმა გავიდა. სასამართლომ განიხილა ძირითადი კონტრაქტის კორუფციასა და უკანონობასთან დაკავშირებული საკითხები. აღსანიშნავია, რომ უოლერ ელ ჯიმ გადაწყვეტილების გამოტანისას განმარტა, თუ როგორ უნდა განახორციელოს სასამართლომ იმ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების მოკვლევა, სადაც არ ყოფილა აღმოჩენილი რაიმე სახის უკანონობა მხარეებს შორის გაფორმებულ კონტრაქტში. სასამართლომ მიიღო *obiter dictum* მოსაზრება, რომ იმისათვის, რომ მოხდეს საჯარო პოლიტიკის ორივე ზემოთ აღნიშნული მოსაზრების დაცვა, მიღებულ უნდა იქნას ორეტაპიანი პროცესი. პირველ ეტაპზე სასამართლომ უნდა განსაზღვროს, წარმოადგინა თუ არა მოსარჩელე მხარემ *prima facie* მტკიცებულება ხელშეკრულების უკანონობასთან დაკავშირებით და შემდეგ, სასამართლომ უნდა განახორციელოს წინასწა-

¹⁸ ბავარიის უმაღლესი საოლქო სასამართლო, 4Z Sch 23/02, 2003.

¹⁹ ჩონგ ი ლეონგი, კომენტარები საქმეზე AJT v AJU, სინგაპურის საერთაშორისო არბიტრაჟის ცენტრი, გვ. 4.

რი მოკვლევა (სრულმასშტაბიანი გამოძიების მოკლე მიმოხილვა), რათა დადგინდეს, საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებას უნდა გამოეცხადოს თუ არა „სრული ნდობა.“²⁰ უოლერ ელ ჯეის მიაჩნდა, რომ საწყის ეტაპზე სრულმასშტაბიანი გამოძიების ჩატარება არ იყო აუცილებელი, ვინაიდან აღნიშნული „წარმოქმნიდა იმ ბიანს, რომლის თავიდან ასაცილებლადაც იყო არბიტრაჟი განკუთვნილი.“²¹ უკანონობის სრულმასშტაბიანი გამოძიება, როგორც მეორე ეტაპი, უნდა განხორციელდეს მხოლოდ მას შემდეგ, რაც სასამართლო დაასკვნის, რომ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებას სრული ნდობა უნდა გამოეცხადოს.²²

ქვემოთ მოტანილია ფაქტორები, რომელიც უნდა განიხილებოდეს პირველ ეტაპზე, რათა განისაზღვროს მეორე ეტაპზე სრულმასშტაბიანი გამოძიების აუცილებლობა. საიედემა შემდეგნაირად აღნიშნა ეს ფაქტორები:

1. კანონიერებისა და უკანონობის ხელმისაწვდომი მტკიცებულებები;
2. ის გზა, რითიც არბიტრმა დაასკვნა უკანონობა;
3. არბიტრის კომპეტენტურობის ხარისხი;
4. არბიტრაჟის განხორციელების გზა. ყურადღებით უნდა შემოწმდეს, გამოტანილი ხომ არ იქნა საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება თაღლითობით, შეთქმულებით ან არაკეთილსინდისიერად.²³

კონტრაქტების უკანონობის შეფასებისას (ორივე ეტაპზე), უოლერ ელ ჯეიმ ნათელყო, რომ სასამართლოს ჰქონდა ახალი მტკიცებულებების განხილვის თავისუფლებაც; სასამართლოს აგრეთვე, შეუძლია არბიტრაჟის წინაშე წარდგენილი მტკიცებულებების განხილვაც. ყოველგვარი მტკიცებულების განხილვის ამგვარი ფართო დისკრეცია წარმოადგენს მაქსიმალური სასამართლო განხილვის სტანდარტებს, როდესაც წინას-

---

²⁰ ენონონგ ნელსონი, საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღსრულება უკანონო კონტრაქტების საფუძველზე: ლიონის საზღვაო და კომერციული სამართლის კვარტალური გამოცემა, 2000, მე-20, გამოცემა 4, გვ. 506.

²¹ ინგლისის სააპელაციო სასამართლო, 97/0882 CMSI, სიონ სოლეიმანი აბნერ სოლეიმანის წინააღმდეგ (Sion Soleimany v Abner Soleimany), 1999, პარაგრაფი 824.

²² ჩონგ ი ლეონგი, კომენტარები საქმეზე AJT v AJU, სინგაპურის საერთაშორისო არბიტრაჟის ცენტრი, გვ. 3.

²³ საიედ აბდულაი, კორუფცია საერთაშორისო ვაჭრობასა და კომერციულ არბიტრაჟში, კლუვერის საერთაშორისო სამართალი, ჰააგა, 2004, გვ. 415.

წარი მოკვლევა – პირველ ეტაპზე სრულმასშტაბიანი გამოძიების ნაცვლად – წარმოადგენს საარბიტრაჟო ტრიბუნალის დასკვნების პატივისცემის ხარისხის დემონსტრირებას. აღნიშნული მინიმალური სასამართლო განხილვის სტანდარტებთან შესაბამისობაშია.²⁴ შესაბამისად, კონტექსტუალური სასამართლო განხილვის მიდგომას შუალედური პოზიცია უკავია მინიმალური და მაქსიმალური განხილვის სტანდარტებს შორის.

2.4. სასამართლო განხილვის სათანადო სტანდარტი

მთავარი საკითხი მოიცავს იმის განსაზღვრას, თუ რომელი ზემოაღნიშნული მიდგომა უკეთ აბალანსებს ორ კონკურენტულ საჯარო პოლიტიკურ მოსაზრებას: ჯილდოს საბოლოობას და კორუფციისათვის ხელის შეშლას საერთაშორისო ვაჭრობაში.

პირველ რიგში, წინამდებარე სტატია განიხილავს მინიმალური სასამართლო განხილვის მიდგომას, რომელიც ასახავს საერთაშორისო არბიტრაჟის პატივისცემის მაღალ ხარისხს და საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საბოლოობას. მიუხედავად იმისა, რომ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საბოლოობის პრინციპის დაცვა ემსახურება რიგ ფუნქციებს და, შესაბამისად, აქვს მთელი რიგი უპირატესობები, აგრეთვე უდავოა, რომ მინიმალური სასამართლო განხილვის მიდგომა იგნორირებას უკეთებს ფუნდამენტურ საჯარო პოლიტიკურ სხვა საკითხებს, როგორცაა ამორალური ან/და კორუფციული გარიგებები. ამის საპირისპიროდ, მაქსიმალური სასამართლო განხილვის სტანდარტი ძალიან შორს მიდის და იგნორირებას უკეთებს საჯარო პოლიტიკის მიზნებს, რომლებიც განსაზღვრავენ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საბოლოობის პრინციპს. სწორად არის არგუმენტირებული, რომ არბიტრაჟი არ შეიძლება იყოს „საჯარო პოლიტიკის წესების გვერდის ავლის საშუალება.“²⁵ აქედან გამომდინარე, კონტექსტუალური სასამართლო განხილვა, რომელსაც აქვს შუამავალი პოზიცია, რომ მინიმალური და მაქსიმალური განხილვის სტანდარტები

²⁴ მაიკლ ვანგი და კევინ ლი, კორუფცია არბიტრაჟში: სამართალი და რეალობა, ჰერბერტ სმიტის აზიის არბიტრაჟში წარმოდგენილი სტატია, 2011 წლის აგვისტო, სინგაპური, იხ. 25-ე სქოლიო, გვ. 66.

²⁵ ბერნარდ ჰანოტია, მტკიცების ტვირთის დაკმაყოფილება – სამოქალაქო სამართლის იურისტის მოსაზრება, საერთაშორისო არბიტრაჟში 1994, Vol. 10, მე-3 გამოცემა, გვ. 804.

შეიძლება იყოს შესაბამისი გზა დაბალკონკურენტულ მოსაზრებებზე, კონტექსტის გათვალისწინებით. კონტექსტუალური სასამართლო განხილვის გზით, კორუფციისა და სხვა უკანონობის გამოვლენის უფრო მეტი შანსია, მინიმალური სასამართლო განხილვის სტანდარტისგან განსხვავებით. აღნიშნული სტატია ასკვნის, რომ შუალედური მიდგომა საშუალებას მისცემს სასამართლოებს ჩაერიონ არბიტრაჟის გადაწყვეტილებაში იმ შემთხვევებში, როდესაც არსებობს ახალი, მაგრამ არა აუცილებლად ახალი (fresh) მტკიცებულება, როგორც ყველაზე სათანადო საშუალება, რათა დააბალანსოს საჯარო პოლიტიკის ორი კონკურენტული მოსაზრება.

3. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკის მიმოხილვა უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღიარებასა და აღსრულებასთან დაკავშირებით

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღიარებასა და აღსრულებასთან დაკავშირებით 2003 წლით თარიღდება. პირველი მსგავსი გადაწყვეტილება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ გამოტანილი იქნა 2003 წლის 4 ივლისს.²⁶ აღნიშნულ საქმეში, საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება გამოიტანა რუსეთის ფედერაციის სავაჭრო პალატის საარბიტრაჟო სასამართლომ და ამ გადაწყვეტილების შემდეგ, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამრეწველო და ვაკოტრების საქმეთა პალატამ „კერძო საერთაშორისო სამართლის შესახებ“ საქართველოს კანონის 62-63-ე მუხლები გამოიყენა, რომელიც ეხება იურიდიულ დახმარებას და ამ პეტციის მინიჭებას. აგრეთვე „სამოქალაქო, საოჯახო და სისხლის სამართლის საქმეებში სამართლებრივი დახმარებისა და სამართლებრივი ურთიერთობების შესახებ“ მინსკის კონვენციის 51(ბ) მუხლი, რომელიც საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღიარებასა და განხორციელებას ეხება. მინსკის კონვენციის 51-ე მუხლის თანახმად, თითოეული ხელშემკვერელი მხა-

²⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლო, no. 3ა-102, 2003 წლის 4 ივლისი, სამოქალაქო საქმეთა კრებული, no. 8, 2003, გვ. 213.

რე წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებული პირობებით აღიარებს და აღასრულებს შემდგომ გადაწყვეტილებებს, გამოტანილს სხვა ხელშემკვერელ მხარეთა ტერიტორიაზე: ა) სამოქალაქო და საოჯახო საქმეთა იუსტიციის დაწესებულებების გადაწყვეტილებების, მათ შორის, სასამართლოს მიერ ასეთ საქმეებზე დამტკიცებულ შეთანხმებებს მორიგების შესახებ და ნოტარიულ აქტებს ფულად ვალდებულებებთან დაკავშირებით; და ბ) სასამართლო გადაწყვეტილებებს სისხლის სამართლის საქმეებზე ზარალის ანაზღაურების შესახებ. აღნიშნული დებულება ნათლად ცხადყოფს, რომ საარბიტრაჟო სასამართლომ არასწორად გამოიყენა 51-ე მუხლის პარაგრაფი „ბ“, ვინაიდან საქმე ეხებოდა სამოქალაქო დავაზე საარბიტრაჟო განხილვას. გარდა ამისა, გადაწყვეტილებაში აღნიშნულია, რომ ქორწინებასთან დაკავშირებულ საკითხებზე შუამდგომლობა უნდა დაკმაყოფილდეს „საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ კანონის“ 69-ე მუხლის თანახმად. გადაწყვეტილებაში ნათლად ჩანს, რომ მოდავე მხარეებს წარმოადგენდა ორი იურიდიული პირი, რაც გულისხმობს, რომ აღნიშნული საფუძველიც არასწორად იყო გამოყენებული სავარაუდოდ, ტექნიკური უზუსტობის გამო. სასამართლოს მოუწია იგივე კანონის 68-ე მუხლის გამოყენება, რომლის თანახმადაც, მას მოუწია უცხო ქვეყნების გადაწყვეტილებების აღიარების საკითხის შეფასება.

აღსანიშნავია, რომ ნიუ იორკის 1958 წლის კონვენციას უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღიარებისა და აღსრულების თაობაზე საქართველო 1994 წელს მიუერთდა. ნიუ იორკის კონვენციის ხელმძღვანელმა სახელმწიფოებმა, უცხო ქვეყნებში გამოტანილი საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღიარებისა და აღსრულების საკითხების განხილვისას, უნდა გამოიყენონ კონვენციის წესები. თუმცა, საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ კონვენცია პირველად, 2005 წლის 16 სექტემბრის გადაწყვეტილებაში გამოიყენა.²⁷

ასევე, აღსანიშნავია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 31 იანვრის გადაწყვეტილება.²⁸ ეს პირველი გადაწყვეტილებაა, რომელიც ეხება 2010 წლის 1 იანვარს ძალაში

²⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლო, no. a-2156-sh-63-05, 2005 წლის 16 სექტემბერი, „სამოქალაქო პროცესის“ კრებული, no. 6, 2005, გვ. 74

²⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლო, no. a-2652-sh-72-2010, 2011 წლის 31 იანვარი, უცხოური სასამართლო გადაწყვეტილებების კრებული, no. 3, 2012, გვ. 85.

შესულ „არბიტრაჟის შესახებ“ საქართველოს კანონს. საკასაციო პალატა, თავის წინამორბედ განჩინებებში უთითებდა მხოლოდ „საერთაშორისო კერძო სამართლის“ შესახებ საქართველოს კანონსა და მინსკის კონვენციას. კერძოდ, აღსანიშნავია, რომ „არბიტრაჟის შესახებ“ კანონი არსებობს უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღიარებისა და აღსრულებისათვის და მიუხედავად იმისა, რომ საქართველო ნიუ იორკის კონვენციის ხელშემკვერელ მხარეს 1994 წლიდან წარმოადგენს, საკასაციო სასამართლო იყენებს საერთაშორისო კერძო სამართლის კანონსა და მინსკის კონვენციას. აღნიშნული პრაქტიკა მიუთითებს სასამართლო პრაქტიკის მნიშვნელოვან ხარვეზზე. ზემოაღნიშნული გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილში, საკასაციო სასამართლო აგრეთვე, უთითებს ნიუ იორკის კონვენციას, თუმცა, სარეზოლუციო ნაწილში აღნიშნავს, რომ საქართველოს უზენაესი სასამართლო გადაწყვეტილების გამოტანისას, დაეყრდნო საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ კანონის 68-ე მუხლს. შესაბამისად, გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილი მოიცავს ნიუ იორკის კონვენციასა და „არბიტრაჟის შესახებ“ საქართველოს კანონზე დაფუძნებულ მსჯელობას მაშინ, როდესაც სარეზოლუციო ნაწილი არასწორად მიუთითებს, რომ სასამართლომ იხელმძღვანელა საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ კანონით. აღნიშნული პრობლემას წარმოადგენს სასამართლოსათვის უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების აღიარებასა და აღსრულებასთან დაკავშირებით. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მხოლოდ ორი გადაწყვეტილება, 2012 წლის 24 თებერვლისა²⁹ და 2012 წლის 14 თებერვლის,³⁰ ეხება საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ საქართველოს კანონის 73¹-ე მუხლს, რომლის თანახმადაც, საქართველოს ფარგლებს გარეთ გამოტანილი საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ცნობა და აღსრულება ხდება „არბიტრაჟის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით. მიუხედავად იმისა, რომ ზემოაღნიშნული დებულება ძალაშია 2010 წლის 1 იანვრიდან, საკასაციო პალატა საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ კანონს იყენებდა ზემოაღნიშნულ გადაწყვეტილებებამდე და მათ შემდგომაც, რაც წარმოად-

²⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლო, no. v-56-sh-5-2012, 2012 წლის 24 თებერვალი, უცხოური სასამართლო გადაწყვეტილებების კრებული, no. 3, 2012, გვ. 89.

³⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლო, no. a-562-sh-13-2012, 2012 წლის 14 თებერვალი, უცხოური სასამართლო გადაწყვეტილებების კრებული, no. 3, 2012, გვ. 108.

გენს გამოუცდელიობისა და არაპროფესიონალიზმის ნათელ მაგალითს საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით.

2012 წლის 24 თებერვლის გადაწყვეტილება აგრეთვე, აღსანიშნავია იმის გამო, რომ საკასაციო სასამართლო განსაზღვრავს საარბიტრაჟო განხილვაში სასამართლოს ჩარევის მოცულობას იმის მითითებით, რომ „სასამართლოს არ შეუძლია საქმის არსებითი მხარის განხილვა.“ აღნიშნული კიდევ ერთხელ ცხადყოფს, რომ საქართველოს უზენაესი სასამართლო უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღიარებასა და აღსრულებასთან დაკავშირებული საკითხების გადაწყვეტისას იყენებს სასამართლო ინტერვენციის მინიმალურ სტანდარტს. ეს უკანასკნელი სასამართლო პატივს სცემს საერთაშორისო საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საბოლოობის პრინციპის დაცვას. მიუხედავად იმისა, რომ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საბოლოობის პრინციპის მრავალი ასპექტი დაცულია და შესაბამისად, აღნიშნულ პრინციპს აქვს ბევრი უპირატესობა – უდავოა, რომ ინტერვენციის მინიმალური სტანდარტი უარყოფს საზოგადოებრივი წესრიგის სხვა ფუნდამენტურ პრინციპებს; მაგალითად, კორუფციული შეთანხმებების შედეგად გაფორმებული ხელშეკრულებები, რომლებიც ეწინააღმდეგება საზოგადოებრივ წესრიგს.

4. დასკვნა

წინამდებარე სტატიის ძირითადი თემა იყო შეუსაბამობის ჩვენება საერთაშორისო კომერციულ ურთიერთობაში კორუფციის გაუქმებასა და ამგვარ გაუქმებაზე მუდმივ წინააღმდეგობას შორის. კორუფცია ეწინააღმდეგება საჯარო პოლიტიკის ძირითად მიზნებს ყველა ცივილიზებულ ერში; შესაბამისად, ის საერთაშორისო დონეზე დაგმობილია და გამოცხადებულია გაუქმებულად. ერთი შეხედვით, ამგვარი დაგმობა განმტკიცებულია საარბიტრაჟო და სასამართლო პრაქტიკით. თუმცა, წინამდებარე კვლევამ აჩვენა, რომ საარბიტრაჟო ტრიბუნალები და ეროვნული სასამართლოები ხშირად იყენებენ განსხვავებულ მიდგომებს, როდესაც განიხილავენ კორუფციის შემცველ საქმეებს. აღნიშნული სტატია მოიცავს იმის განმარტებას, თუ რატომ არ არსებობს ერთგვაროვნება დავების საერთაშორისო გადაწყვეტის პრაქტიკაში, საჯარო პოლიტიკის დაცვის გამოყენე-

ბაზე, როგორც კორუფციის ბრალდებებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებების საფუძვლია.

ამ განსხვავების ძირითადი მიზეზი, რომელიც გაანალიზებულია ამ დოკუმენტში, არის ის, რომ ეროვნული სასამართლოების მიერ მიღებული მიდგომები, რომლებიც ეხება კანონისა და ფაქტის საარბიტრაჟო დასკვნების სასამართლო განხილვის მოცულობას, იმდენად წინააღმდეგობრივია, რომ ისინი განაპირობებენ სასამართლოს განსხვავებულ გადაწყვეტილებებს, მსგავსი ფაქტობრივი გარემოებების მქონე საქმეებზეც კი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკის მიმოხილვა და უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღიარებისა და აღსრულების შესახებ გადაწყვეტილებების განხილვა ცხადყოფს, რომ საკასაციო სასამართლო მიმართავს სასამართლო ინტერვენციის მინიმალურ სტანდარტს ანუ სწავლობს და იკვლევს მხოლოდ იმ ფაქტებს, რომელთაც გავლენა იქონიეს გადაწყვეტილებაზე, რაც საერთაშორისო არბიტრაჟში კორუფციით გამოწვეული დაბრკოლებების შესამცირებლადც არასაკმარისია. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკის შესწავლა აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით ცხადყოფს, რომ სასამართლოს პრაქტიკა არ არის ერთგვაროვანი. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს საარბიტრაჟო კანონმდებლობა განახლდა საერთაშორისო და ეროვნულ დონეზე საარბიტრაჟო პრაქტიკის მიდგომების შესაბამისად, ფაქტია, რომ კვლავ ბევრი პრობლემა რჩება უცხოური არბიტრაჟის აღიარებისა და აღსრულების თვალსაზრისით.

წინამდებარე სტატია მოიცავს საარბიტრაჟო და სასამართლო პრაქტიკაში არსებული ზოგიერთი ზემოაღნიშნული სადავო საკითხის შესახებ გადაწყვეტას. თუმცა, კვლავ რჩება კითხვები საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების გადასინჯვასთან დაკავშირებით. უდავოა, რომ აღნიშნულ საკითხზე სხვადასხვა იურისდიქციების ჰარმონიზება შეამცირებს კორუფციის საქმეებზე საერთაშორისო დავების მოგვარების პრაქტიკაში არსებულ შეუსაბამობებს.